

2. Карасик В.И. Аспекты языковой личности / В.И. Карасик // Проблемы речевой коммуникации: Межвуз. сб. науч. тр. / Под ред. М.А. Кормилицыной. – Саратов: Изд.-во Саратов. Ун-та, 2003. – 296 с.
3. Караулов Ю.Н. Предисловие // Язык и личность / Ю.Н. Караулов : Сб. науч. тр. – М.: Из-во ЛКИ ISBN: 978-5-382-01071-7, 1990. – С. 5-20.
4. Костомаров В.Г. Языком вкус эпохи. Из наблюдений над речевой практикой масс-медиа / В.Г. Костомаров. – М. : Высш. Школа, 1994. – 274 с.
5. Лурия А.Р. Язык и сознание / А.Р. Лурия: под редакцией Е.Д. Хомской. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1998. – 320 с.
6. Современный словарь по психологии / Авт.-сост. А.В. Петровский, М.Г. Ярошевский. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
7. Banvard P. Psychology: Theory and Application / P. Banvard, N. Hayes. – London: Chapman & Hall, 1994. – 564 p.

УДК 378.013.42

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ВНЗ

Сєденкова Р.В.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ВНЗ

Сєденкова Р.В.

У статті визначено сутність, особливості та основні форми соціально-педагогічної діяльності з професійної орієнтації майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі; висвітлено основні поняття та конкретизовано визначення «соціально-педагогічної діяльності з професійної орієнтації майбутніх педагогів».

Ключові слова: соціально-педагогічна діяльність, професійна орієнтація, вищий навчальний заклад, професійне самовизначення.

СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ С ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОРИЕНТАЦИИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ В УСЛОВИЯХ ВУЗ

Седенкова Р.В.

В статье определены сущность, особенности и основные формы социально-педагогической деятельности с профессиональной ориентации будущих педагогов в условиях высшего учебного заведения; освещены основные понятия и конкретизировано определение «социально-педагогической деятельности с профессиональной ориентации будущих педагогов».

Ключевые слова: социально-педагогическая деятельность, профессиональная ориентация, высшее учебное заведение, профессиональное самоопределение.

SOCIO-PEDAGOGICAL ACTIVITIES OF FUTURE HIGH SCHOOL TEACHERS IN TERMS OF PROFESSIONAL ORIENTATION

Sedenkova R. V.

The article outlines the essence, the peculiarities and the basic forms of socio-pedagogical activities in terms of professional orientation of future high school teachers. The main terms are reported; the definition of 'socio-pedagogical activities of future high school teachers in terms of professional orientation' is given.

Keywords: socio-pedagogical activities, vocational guidance, high schools, professional self-determination.

Постановка проблеми. Згідно з Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Закону України «Про вищу освіту», з Концепцією державної системи професійної орієнтації населення формування професійної компетентності майбутніх педагогів є важливим завданням вищої школи.

За умови ефективної організації професійної підготовки у ВНЗ у майбутніх педагогів за період навчання має бути сформовано стійкий інтерес до професії педагога, мотивація до свідомого професійного самовизначення.

Формування професійних та особистісних якостей студентів – майбутніх педагогів відбувається в процесі виконання ними різноманітних видів робіт в межах навчальної, практичної, дослідницької діяльності у ВНЗ. Зазначені види діяльності спрямовані на оволодіння молоддю певною сумою професійних знань, умінь та навичок.

Аналіз досліджень і публікацій та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вивчення проблеми підготовки, становлення і зростання педагога як професіонала займалися такі видатні вчені як: А. Дистерверг, А. Макаренко, В. Сухомлинський, Ж.-Ж. Руссо. К. Ушинський. Серед сучасних дослідників, які детально займаються вивченням окремих аспектів цієї широкої проблеми, пов'язаних з професійною орієнтацією педагогів у вищому навчальному закладі, слід відзначити: О.І. Васюти (дослідження професійного становлення майбутніх працівників соціальної сфери); В.І. Лазаренко (розвиток професійного мислення майбутніх працівників соціальної сфери); Н.М. Мамай (формування соціально-трудової активності майбутніх фахівців соціальної сфери) та ін.

Але недостатньо розглянуті питання соціально-педагогічної діяльності діючого складу викладачів з формування професійної орієнтації майбутніх педагогів в умовах вищого навчального закладу, що зумовило вибір теми дослідження: «соціально-педагогічна діяльність з професійної орієнтації майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі».

Мета статті полягає у визначенні змісту та особливостей соціально-педагогічної діяльності з професійної орієнтації майбутніх педагогів.

Для реалізації поставленої мети нами були поставлені наступні **завдання:**

1) на основі узагальнення та аналізу літератури визначити особливості діяльності викладацького складу з соціально-педагогічної діяльності з професійної орієнтації майбутніх педагогів;

2) конкретизувати поняття «соціально-педагогічна діяльність з професійної орієнтації майбутніх педагогів».

Виклад основного матеріалу статті.

За визначенням О.В. Безпалько [2] соціально-педагогічна діяльність – це різновид професійної діяльності, яка спрямована на реалі-

зацію завдань соціального виховання, створення сприятливих умов соціалізації, всебічного розвитку особистості, задоволення її соціокультурних потреб або відновлення соціально схвалених способів життєдіяльності.

О.В. Безпалько [1] зазначає, що мета соціально-педагогічної діяльності полягає у створенні сприятливих соціокультурних умов соціалізації особистості.

І.Д. Зверева [5] стверджує, що один із пріоритетів у соціально-педагогічній діяльності – це допомога в позитивній соціалізації особистості, зокрема в інтеграції у суспільство, допомога в її розвитку, вихованні, освіті, професійному самовизначенні. Тому її мета – сприяння в адаптації та позитивній соціалізації особистості шляхом допомоги їй у засвоєнні соціальних норм і цінностей; створення умов для психологічного комфорту та безпеки як дорослого так і дитини; задоволення потреб і забезпечення прав особистості; попередження негативних явищ у сім'ї, школі, іншому найближчому соціальному оточенні. Дослідник вважає, що соціально-педагогічна діяльність переважно «адресна», спрямована на конкретну людину та вирішення її індивідуальних потреб шляхом вивчення особистості та навколишнього середовища, пошуку засобів, які допоможуть індивіду вирішити його проблему.

Аналіз робіт О.В. Безпалько [1] та І.Д. Зверєвої [5] дозволяє стверджувати думку про те, що головне у соціально-педагогічній діяльності викладацького складу – це створення для особистості приймаючого та підтримуючого середовища, «оздоровлення» її соціальних стосунків, здатність до самоорганізації, саморозвитку, самозабезпечення на будь-якому рівні – від індивідуально-особистісного до групового.

О.М. Василенко [3], А.О. Малько [3] розглядаючи соціально-педагогічну діяльність викладацького складу у вищих навчальних закладах визначили, що гуманістична парадигма сучасної освітньої ситуації, реформування освіти й виховання та розв'язання соціально-педагогічних завдань соціалізації молоді потребують гарантій з боку держави щодо забезпечення прав і можливостей особистості в новій соціальній ситуації.

Дослідники вважають, що основою соціально-педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі як центрі освіти та виховання молоді є: задоволення потреб особистості в інтелектуальному, культурному й моральному розвитку; виховання в осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі поваги до Конституції України. Дослідники зазначають, що успішність соціального виховання (яке включає професійну орієнтацію) залежить не тільки від його організації на основі додержання закономірностей та принципів, але й від визначення його мети як ідеального передбачення результатів виховного процесу [3].

Соціально-педагогічна діяльність з професійної орієнтації майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі не можлива без соціального замовлення держави.

Аналіз робіт О.М. Василенко [3] та А.О. Малько [3] дає підстави стверджувати, що протягом десятиліть наша держава формувала соціальне замовлення – виховання всебічно, гармонійно розвиненої людини з певними суспільно значущими рисами, якостями [3]. На думку дослідників, з точки зору соціальної педагогіки, виконання даного соціального замовлення потребує виховання у студентів таких взаємопов'язаних якостей:

1) самосвідомості, гідності, самостійності, самодисципліни, незалежність тверджень у поєднанні з повагою до думок інших людей, вміння приймати рішення і відповідати за них;

2) милосердя, доброти, здатності до співпереживання, альтруїзм, готовність надати допомогу, прагнення до миру, злагоди, терпимості і доброзичливості до людей, незалежно від раси, національності, віросповідання;

3) розвиток духовних потреб у пізнанні і самопізнанні, спілкуванні, творчості, пошук сенсу життя, щастя;

4) повага до своєї майбутньої професійної діяльності, усвідомленість значущості своєї професії;

5) формування певних професійних та особистісних якостей щодо майбутньої професії;

6) вірність, почуття обов'язку, ввічливість, мужність і скромність, потреба у служінні людям;

7) розвиток здібностей і потреб у перетворюючій діяльності, практична підготовка до життя у конкретному культурному просторі.

Отже, проблема соціально-педагогічної діяльності з професійної орієнтації майбутніх педагогів в умовах вищого навчального закладу – це проблема саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення особистості студента, яка вирішується, перш за все, завдяки створенню у суспільстві суб'єктивних і об'єктивних умов, що спонукають молоду людину формувати в собі необхідні якості за допомогою вихователя і в процесі самовиховання.

Проаналізувавши наукові роботи стосовно проблеми соціально-педагогічної діяльності з професійної орієнтації у вищому навчальному закладі можна стверджувати, що головною метою соціально-педагогічної діяльності з професійної орієнтації зі студентською молоддю є створення у вищих навчальних закладах освіти певних умов для позитивно орієнтованої соціалізації особистості, яка сприяє соціальному розвитку та самореалізації молодого покоління в інтересах особистості та суспільства. Виховання фізично та морально здорової людини, яка здатна визначити та творчо виконувати пріоритетні фахові завдання; формування соціально активної, самостійної особистості, яка в поєднанні з професійною майстерністю та ініціативністю проявляє оптимізм, навички позитивного мислення – ці та інші риси молодого спеціаліста формуються в процесі проведення соціально-педагогічної роботи у ВНЗ, активної взаємодії всіх структур виховання та студентського самоврядування закладу вищої освіти.

В.І. Лазаренко [7] стверджує думку про те, що профорієнтаційна робота у ВНЗ має враховувати професійно важливі якості. Тобто, кожна професійна діяльність має суб'єктивний компонент, а саме психологічні характеристики, які необхідні кожній конкретній людині для оволодіння та ефективного виконання професійної діяльності. Це ряд професійно важливих якостей, таких як спрямованість особистості, мотиви і цілі включення людини до певного виду діяльності, потреба у творчості в процесі праці, професійні домагання, задоволеність працею, а також професійна свідомість, професійний тип мислення.

Однією з дієвих форм профорієнтації в умовах вищого навчального закладу є залучення студентів у суспільну роботу. У всіх вищих

навчальних закладах ця форма загальна та широко використовується. Використовується дуже багато різноманітних форм організації професійної орієнтації студентів. До простих форм (за структурою) відносять: бесіди, екскурсії, вікторини, диспути, культпоходи, концерти, зустрічі з цікавими людьми. Складні форми, як правило, складаються з простих. Це конкурси професійної майстерності, святкові вечори, вечори пам'яті, конференції, ігри (КВК, «Що? Де? Коли?»). Комплексні форми складаються з цілеспрямованої добірки (комплексу) простих та складних форм. Це День відкритих дверей, День професії, День знань; неділя факультету, неділя кафедри; рік професії, рік самоврядування тощо.

Здійснивши аналіз наукових робіт, нами було конкретизовано поняття соціально-педагогічна діяльність з професійної орієнтації майбутніх соціальних педагогів.

Висновки. На основі узагальнення літератури нами визначено: мету соціально-педагогічної діяльності; пріоритети соціально-педагогічної діяльності; умови створення середовища, які впливають на формування значущих для студентів професійних якостей під час соціально-педагогічної діяльності викладацького складу.

Конкретизація даного поняття та перелік дієвих форм соціально-педагогічної діяльності з професійної орієнтації майбутніх педагогів у ВНЗ, не є вичерпними. Отже, **перспективи подальших наукових розробок** у більш ґрунтовному дослідженні питання щодо основних засобів та методів соціально-педагогічної роботи з професійної орієнтації майбутніх педагогів із зазначенням на специфіку знань, умінь, навичок майбутнього фахівця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беспалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях [навч. посібник]. – О.В. Беспалько. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 134с.
2. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П. Беспалько. – М.: Аспект Пресс, 1989.
3. Василенко О.М. Соціально-педагогічна діяльність у закладах освіти / О.М. Василенко, А.О. Малько. – Х.: Крок, 2003 – 53 с.